

Rozdział 1

Obowiązek rozliczenia VAT od dostawy towarów – na kim spoczywa

Od momentu, gdy po raz pierwszy wprowadzono obowiązek rozliczania podatku należnego przez nabywcę, do chwili obecnej katalog czynności, w odniesieniu do których należy stosować mechanizm odwrotnego obciążenia, sukcesywnie się powiększa. Obecnie dotyczy towarów wymienionych w załączniku nr 11 i usług wymienionych w załączniku nr 14 do ustawy o VAT.

Stosowanie mechanizmu polegającego na przesunięciu obowiązku zapłaty VAT na podmiot gospodarczy, na rzecz którego dokonano sprzedaży, jest zgodne z przepisami unijnymi. Na stosowanie tego środka zezwala art. 199 i art. 199a dyrektywy 2006/112/WE.

Na warunki, których spełnienie powoduje, że to nabywca towarów rozlicza podatek należny od dostawy, wskazuje art. 17 ust. 1 pkt 7 ustawy o VAT.

Przepis ten stanowi, że jeśli dostawa dotyczy towarów wymienionych w załączniku nr 11 do ustawy o VAT oraz:

- a) dokonującym ich dostawy jest podatnik VAT, u którego sprzedaż nie jest zwolniona od podatku na podstawie art. 113 ust. 1 i 9 ustawy o VAT;
- b) nabywcą jest podatnik VAT zarejestrowany jako podatnik VAT czynny;
- c) dostawa nie jest objęta zwolnieniem, o którym mowa w:
 - art. 43 ust. 1 pkt 2 ustawy o VAT (zwolnienie dotyczy dostawy towarów wykorzystywanych wyłącznie na cele działalności zwolnionej od podatku, jeżeli przy ich nabyciu, imporcie lub wytworzeniu dostawcy nie przysługiwało prawo do odliczenia podatku naliczonego) lub
 - art. 122 ustawy o VAT (zwolnienie dotyczy dostawy złota inwestycyjnego),

to podatnikiem zobowiązanym do rozliczenia VAT od tej transakcji jest nabywca będący osobą prawną, jednostką organizacyjną niemającą osobowości prawnej lub osobą fizyczną.

WAŻNE! Nabywca ma obowiązek rozliczenia VAT od dostawy towarów, jeśli:

- dostawca i nabywca są czynnymi podatnikami VAT;
 - dostawa:
 - została dokonana na terytorium kraju,
 - dotyczy towarów wymienionych w załączniku nr 11 do ustawy o VAT,
 - nie jest objęta zwolnieniem z opodatkowania na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 2 lub art. 122 ustawy o VAT.
-

W przypadku spełnienia wymienionych warunków dostawca towarów nie rozlicza podatku należnego, co wynika z art. 17 ust. 2 ustawy o VAT. W celu udokumentowania tej sprzedaży musi jednak wystawić fakturę bez stawki i kwoty VAT, oznaczoną wyrazami „odwrotne obciążenie”. Tak wystawiona faktura stanowi informację, że VAT od transakcji rozlicza nabywca towarów. Z kolei nabywca jest zobowiązany rozliczyć podatek należny z tego tytułu niezależnie od ich dalszego przeznaczenia, tzn. niezależnie od tego, czy nabyty przez niego towar będzie podlegał dalszej odsprzedaży jako towar handlowy, czy będzie służył do wytworzenia wyrobów gotowych, czy też np. zostanie przekazany lub zużyty przez podatnika na inne cele związane z prowadzoną działalnością gospodarczą.

PRZYKŁAD 1

Firma X kupiła od firmy Y towary wymienione w załączniku nr 11 do ustawy o VAT. Przedmiotem transakcji były stalowe pręty i kształtowniki. Obie strony transakcji są zarejestrowanymi podatnikami VAT czynnymi. Nabywca kupił towary w celu ich zużycia podczas remontu firmowego budynku (magazynu).

Ze względu na fakt, że:

- dostawa dotyczy towarów wymienionych w załączniku nr 11 do ustawy o VAT,
 - obie strony transakcji są podatnikami VAT czynnymi,
- dostawca nie rozlicza VAT od sprzedaży. Obowiązek ten obciąża nabywcę towarów. Obejmuje on także sytuację, gdy kupione towary są używane przez nabywcę na własne potrzeby (remont firmowego budynku).

Zasadą jest, że nabywca rozlicza podatek należny od dostawy towarów wymienionych w załączniku nr 11 do ustawy o VAT niezależnie od wartości transakcji, tzn. niezależnie od tego, czy wartość zakupu (bez VAT) wyniosła np. 1 zł czy 100 000 zł. Wyjątkiem jest jednak dostawa towarów z kategorii elektroniki wymienionych w poz. 28–28c załącznika nr 11 do ustawy o VAT, takich jak:

- procesory (PKWiU ex 26.11.30.0),
- komputery przenośne, np. tablety, notebooki, laptopy (PKWiU ex 26.20.11.0),